

Gubbio (részlet)

Az orvos

Polgár unokahúga, Nina, az eperjesi neológ zsidó temető sírjai közt sétált a kavicsal felszórt ösvényen, és a digitális fényképezőgép keresőjén át próbálta megtalálni a legjobb látószöveget a sírkőről készítendő felvételhez. A temetőt benőtte a fű és a vadvirágok. Nina egy kissé régimódi nyári ruhát viselt, ami klasszikus eleganciát kölcsönzött megjelenésének. Szándékosan választotta épp ezt a ruhát, hogy jó benyomást tegyen nagybátyjára. Polgár, amint megérkezett, még a repülőtéren megígérte neki, hogy másnap meghívja a város legjobb éttermébe. Tudta, hogy a nagybácsi nem szeretne túl sok időt tölteni édesanyjával.

Nina meglehetősen büszke volt a nagybátyjára. Egészen másképp képzelte el őt, mint ahogyan édesanyja leírta. Anya szerint nem politikai okokból szökött meg hatvannyolcban Csehszlovákiából. Nem, anya meg volt róla győződve, hogy azért lépte át a határt, mert – saját szavaival élve – unatkozott a helyi golyóscsapágyüzem számítástechnikai központjában. A protekciónak és egy jó adag szerencsének köszönhetően kapott vízumot Jugoszláviába. Belgrádon keresztül szökött, ahol hónapokig rostokolt feleségével és kicsi fiacskájával a menekülttáborban, ami valójában egy kemping volt és a költői Három rózsza nevet viselte. A tábor tele volt zajos románokkal és albánokkal, akik egyáltalán nem vették komolyan a koedukált zuhanyzók használatának rendjét.

Az unokatestvére, egy michigani pszichoanalitikus segített neki és kezességet vállalt érte. Polgár és családja elhagyta a koszos lágert. Többhavi várakozás után megkapta a vágyott belépési vízumot és elutazott az ígért földjére. A Skodáját, amelyet a menekülttábor kapuja előtt hagyott, az érdeklődők alkatrészeire szedték, a karosszéria maradványait pedig a cigányok lovakkal vontatták el a Száva-parti fémhulladék -átvevő helyre. A kezdet nehéz volt, különböző állásokat kipróbált, míg két év elteltével végre el tudott helyezkedni a detroiti General Motors cégnél mint menedzser. Unokatestvére nagyvonalúan segítette, kölcsönadta hétvégi házát ideiglenes lakóhelyül és rendszeresen támogatta anyagilag. Sajnos időközben meghalt AIDS-ben, ami egész környezete számára kellemetlen meglepetést okozott. Leginkább talán a feleségének. Legrosszabb álmában sem sejtette, hogy férjének homoerotikus hajlamai

lennének, hiszen nagy macsó hírében állt. A pszichiáter olyan volt, mint egy fej nélküli lovas, nem tudott vigyázni. Temetésére sok páciense eljött, köztük több régi szeretője is. Egyikük az elszörnyülködött feleség szeme láttára helyezte el a koporsó állványánál friss vörös rózsákból font koszorúját. A koszorú közepében Rembrandt

Tulp doktor anatómiai előadása

című képének nagy színes reprodukciója. Polgár az első sorban ült, így ez a fontos részlet nem került el a figyelmét. Furcsa figyelmesség, gondolta. Megboldogult unokatestvérének talán ez volt a kedvenc képe. A pszichiáter nyilván felépített magának egy párhuzamos világot tele izgalommal és feszültséggel, hogy így szökjön meg a látszólag példás házasságot csapdájából. A toron nem esett szó unokafivére biszexualitásáról. Özvegye még évekkel férje halála után is tabuként kezelte a botrányt. Ha mégis szóba került, egyszerűen azt mondta, hogy a férje gyomorrákban halt meg. Két év elteltével sikeresen hozzáment egy chicagói ingatlanügynökség tulajdonosához és eltűnt a család látóköréből. Polgár mindig küldött neki karácsonyi üdvözlőlapot. Aztán egy szép napon a lap visszajött, rajta pecsét: a címzett ismeretlen.

Unokahúga nyári szandáljának alacsony sarka belesüppedt a fűbe. A lány tetszett neki, és nem tudta megállni, hogy el ne kezdje dicsérni:

– Mindig tudtam, hogy van ízlésed, Nina. Nagyszerűen nézel ki ma. Gyönyörű vagy, csodálatosan festesz ebben a ruhában. Mindig is így képzeltelek el. Csodálom, hogy hajlandó vagy a te öregedő bácsikáddal mászkálni a temetőben. Ez igazán nagylelkű gesztus tőled.

Nina legyintett és elnevette magát bácsikája bókjain:

– Szörnyen régimódi vagy. Még Amerika sem tudott megváltoztatni. Úgy látszik, egész életedben vonszolni fogod magaddal a jó öreg Európát. Igazán szép dolog az amerikaiaktól, hogy elviselnek téged.

Az unokahúga jó benyomást tett rá, sőt elkápráztatta, ellentétben az anyjával, Polgár nővérével, akit öt éve nem látott és kapcsolatuk tele volt problémákkal. Nina a bölcsészszakon tanult, teljesen lehetetlen szakpárosításban – művészettörténetet és német irodalmat –, ami amerikai nagybácsiját, Polgár Antalt, vagy Tonyt, bámulatba ejtette.

– Legkésőbb a harmadik évfolyamig el kellene határoznod, mihez is akarsz tulajdonképpen

kezdeni a jövőben. Elismerem, nem könnyű döntés. De magunk közt szólva, miért nem választottál valami praktikusabb szakot, például fogászatot? Gondolnod kellene a jövődre. Anyád azt mondta, hogy elég ügyes kezű vagy, és az irodalom bizony nem igényel ügyességet. Őszerinte az irodalomról minden számár tud írni, aki bebeszéli magának, hogy kritikus. Az irodalmárok többsége így válik öncsalás áldozatává. Ebből következik, hogy a fogorvos közelebb áll a valósághoz, ráadásul az egy olyan szakma, amellyel mindenütt érvényesülhetsz. Ma már szinte minden gyereknek szabályozzák a fogsorát, hogy szép egyenletes legyen és megfeleljen az esztétikai elvárásoknak. Úgyhogy munka az lenne, több mint elég.

Fordította ■ Forgács Ildikó

(A ■ Napkút könyvkiadó könyvfesztiváli újdonsága)